

הבחירות לכנסת ה-26 בישראל

מערך שיעור לקראת הבחירות בישראל

יום הבחירות: בעבר וכיום

הידעת?

בבחירות הראשונות הקלפיות היו מעץ ולפני יום הבחירות העסיקה ועדת הבחירות עשרות נגרים לעמוד במשימה.

החוויה האזרחית ביום הבחירות

יום הבחירות בישראל הוא יום שבתון המיועד לעודד השתתפות אזרחית. מוסדות החינוך הופכים לתחנות קלפי נגישות לכלל הציבור.

שינויים בעידן הדיגיטלי

בעוד שמעשה ההצבעה נותר פיזי וחשאי בקלפי באמצעות פתקי נייר, תעמולת הבחירות עברה מהרחובות והשלטים אל הרשתות החברתיות והמדיה הדיגיטלית.

<https://catalog.archives.gov.il/site/c/hapter/bhirot1949h/>

(הבחירות לכנסת הראשונה, מתוך אתר ארכיון המדינה)

<https://youtu.be/TX9GpdSQqV8?si=BpqteOFEz-kPYS01>

(סרטון מתוך "כיצד נראו הבחירות הראשונות בישראל", כאן חינוכית)

עקרון שלטון העם והבחירות

וכיצד מממשים אזרחי ישראל את ריבונותם, מהם
התנאים ההכרחיים לבחירות?

עקרונות יסוד בדמוקרטיה

חמשת התנאים לבחירות

תנאים הכרחיים לקיומן

- **כלליות:** כל אזרח זכאי לבחור ולהיבחר.
- **שוות:** לכל בוחר קול אחד, וכל קול שווה למשנהו.
- **חשאיות:** הבוחר מצביע בסתר ללא לחצים.
- **מחזוריות:** בחירות מתקיימות בפרקי זמן קבועים בחוק.
- **חופשיות:** התמודדות חופשית בין חלופות פוליטיות.

שלטון העם

מקור הסמכות השלטונית

האזרחים הם הריבון ומקור הסמכות של מוסדות המדינה. בדמוקרטיה, העם בוחר נציגים המנהלים את ענייני המדינה בשמו ולמענו.

שיטת הבחירות בישראל

כיצד משתקפת שיטת הבחירות היחסית במבנה
הכנסת וחלוקת המנדטים?

[https://main.knesset.gov.il/about/lexicon/pages/
heb_mimshal_beh.aspx](https://main.knesset.gov.il/about/lexicon/pages/heb_mimshal_beh.aspx)

(שיטת הבחירות לכנסת, מתוך אתר הכנסת)

שיטת הבחירות לכנסת בישראל

הידעת?

שיטת הבחירות לכנסת
מפורטת בחוק הבחירות
לכנסת (תשכ"ט - 1969)

יחסית

חלוקת המושבים
בכנסת (120) נעשית
ביחס ישר למספר
הקולות הכשרים
שקיבלה כל מפלגה
שעברה את אחוז
החסימה.

רשימתית

האזרחים מצביעים
לרשימת מועמדים
(מפלגה).
סדר המועמדים נקבע
מראש בפריימריז או
בוועדות מפלגתיות.

ארצית

כל שטח מדינת
ישראל מהווה אזור
בחירה אחד לצורך
חישוב תוצאות
הבחירות.

ייצוגיות מול יציבות שלטונית

קריטריון להשוואה	יתרונות השיטה היחסית 	חסרונות השיטה היחסית
ייצוגיות ופלורליזם		
יציבות השלטון		
קשר עם הבוחר		

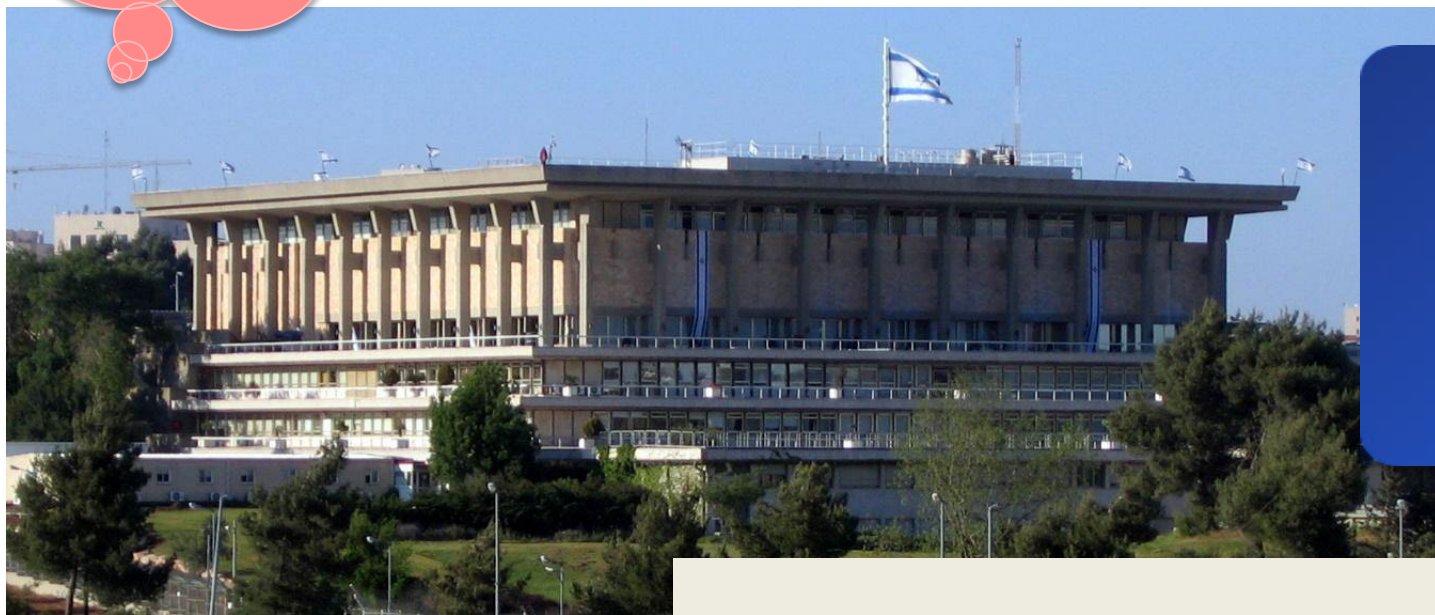
ייצוגיות מול יציבות שלטונית

קריטריון להשוואה	יתרונות השיטה היחסית 	חסרונות השיטה היחסית
ייצוגיות ופלורליזם	מתן ביטוי למגוון הרחב של קבוצות, עמדות ואידיאולוגיות בחברה הישראלית.	ריבוי המפלגות מאפשר למפלגות קטנות להפוך ל"לשון המאזניים" ולקבל כח פוליטי העולה בהרבה על גודלן האלקטורלי.
יציבות השלטון	הכרח בניהול דיאלוג, הפעלת פשרות והסכמות רחבות בקואליציה.	קושי בהשלמת קדנציה מלאה (ארבע שנים) ותדירות גבוהה של בחירות.
קשר עם הבוחר	הדגש הוא על ראייה של האינטרס הלאומי-כלל ארצי ללא העדפה אזורית גיאוגרפית.	היעדר מחויבות של חבר כנסת ספציפי לאזור מגורים או לאזור הבוחר.

הידעת?

בבחירות לאספה המכוננת
(הכנסת הראשונה) לא
נקבע אחוז חסימה.

אחוז החסימה והרשות המחוקקת

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%97%D7%91%D7%A8_%D7%94%D7%9B%D7%A0%D7%A1%D7%AA

3.25%

אחוז החסימה בחוק הישראלי
(משנת 2014)

תפקיד אחוז החסימה

אמצעי המגביל את הכניסה של רשימות קטנות לפרלמנט. אחוז החסימה משמש מנגנון למיתון היחסיות, שכן הוא מציב דרישת סף שמספר הקולות הנדרשים על מנת שמפלגה תזכה לייצוג בכנסת.

דילמה אזרחית לדיון בכיתה

קיים ויכוח בחברה בישראל האם להעלות את אחוז החסימה. הביעו עמדה בעד ועמדה נגד.
נמקו את תשובתכם בשימוש בשני מושגים שלמדתם עבור כל עמדה.

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת

מבנה הוועדה

יו"ר הוועדה: שופט עליון מכהן

בראש הוועדה עומד שופט בית המשפט העליון המכהן בפועל, שנבחר על ידי חבר שופטי בית המשפט העליון (כיום: המשנה לנשיא, השופט נעם סולברג).

מנכ"ל הוועדה והדרג המקצועי

המטה המקצועי הקבוע מורכב מעובדי מדינה ניטרליים בראשות המנכ"ל, האחראים על הלוגיסטיקה, התפעול והטכנולוגיה.

מליאת הוועדה (הדרג הפוליטי)

גוף של 35 חברים מנציגי סיעות הכנסת היוצאת (לפי גודלן) וסגני יו"ר, המבטיח איזון פוליטי ובקרה הדדית.

<https://www.beinharimtours.com/wwwroot/uploads/places/266/4d7d3266-196b-4c5b-b016-9a2ba159845e.jpg>

תפקידי הוועדה המרכזית

מימוש זכות ההצבעה

הנגשת הליך ההצבעה
לכלל בעלי זכות הבחירה,
כולל קלפיות נגישות
מיוחדות, מעטפות
חיצוניות (לחיילים,
מאושפזים, אסירים)
ושידורי הסברה לציבור
ועד לבקרה על תוצאות
הבחירות.

שמירה על טוהר הבחירות

הפעלת מערך מפקחי
טוהר הבחירות, פריסת
מצלמות בקלפיות, בקרה
על ספירת הקולות
ומניעת ניסיונות
להשפעה פסולה,
הצבעה כפולה או זיופים.

ניהול ארגוני ותפעולי

ניהול המערך האזרחי
הגדול במדינה: הקמת כ-
12.5 אלף קלפיות,
פריסת 20 ועדות
אזוריות, גיוס מעל
100,000 עובדים
והדפסת מאות טונות של
ציוד ופתקי הצבעה.

סמכויות המרכזיות בחוק

אישור ופסילת רשימות מועמדים: סמכות לבדוק ולהכריע בדבר אישור או פסילת רשימות ומועמדים לכנסת (בהתאם לסעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת).

פיקוח על תעמולת הבחירות: יו"ר הוועדה מוסמך להוציא צווי מניעה נגד תעמולה אסורה, עבירות על חוק התעמולה ושימוש לא חוקי בנכסי ציבור.

קביעת מיקומי הקלפיות ומינויים: סמכות בלעדית לקבוע את מפת הקלפיות, למנות את חברי ועדות הבחירות האזוריות ומזכירי הקלפי.

סיכום ואישור תוצאות הבחירות: סמכות בלעדית לבדוק את הפרוטוקולים, לחשב את חלוקת המנדטים (שיטת באדר-עופר) ולפרסם תוצאות רשמיות בתוך 8 ימים.

זכות ההצבעה ופנקס הבוחרים

**האם יש להוריד את גיל ההצבעה
לכנסת מגיל 18 לגיל 16?
הביאו נימוק בעד ונימוק נגד**

גיל ההצבעה: גיל 18

- הדין הקיים (גיל 18) מתבסס על הגעה לבגרות אזרחית ומשפטית מלאה וקבלת חובות אזרחיות כגון גיוס חובה.

הידעת?

לצורך יצירת פנקס הבוחרים הראשון של מדינת ישראל הוטל עוצר על המדינה משעה 16:00 ועד חצות, בעוד אלפי פוקדים עברו בית בית על מנת לרשום את הזכאים לבחור.

זכות ההצבעה ופנקס הבוחרים

איתור קלפי ומימוש הנגישות

- **סמכות הצבעה:** נקבעת לפי כתובת מגורים רשומה במרשם האוכלוסין במשרד הפנים לשמירה על סדר.
- **פורטל הבחירות:** מאפשר בדיקת זכאות ואיתור קלפי מדויקת בזמן אמת לכל אזרח.
- **נגישות מותאמת:** הגשת בקשות מראש להצבעה בקלפי נגישה מיוחדת לבעלי מוגבלויות ניידות.

סגירת פנקס הבוחרים

- **הסדר החוקי:** הפנקס נסגר 3 חודשים לפני הבחירות לצורך אימות נתונים והיערכות לוגיסטית.
- **התנגשות ערכים:** היכולת למנוע זיופים ולנהל בחירות תקינות מול מימוש זכות היסוד להצביע.
- **האירוע האזרחי:** האפשרות לבחור היא גיל 18 (לועזי או עברי) מה שבה קודם ביום הבחירות בתנאי שרשמו אותו בפנקס הבוחרים. בפנקס הבוחרים רושמים גם את מי שטרם מלאו לו 18 אך ביום הבחירות אמור לחגוג 18

הנגשת הבחירות במוסדות

הידעת?

הנגשת הבחירות והסדרת ההצבעה עבור מאושפזים בבתי חולים ועבור אסירים ועצירים בבתי סוהר הוסדרו במסגרת **תיקונים נפרדים לחוק הבחירות לכנסת**.

חובת הצבת קלפיות מיוחדות

המדינה מחויבת על פי חוק להציב קלפיות בבתי חולים, בתי אבות, מוסדות כליאה ומקלטים לנשים מוכות, כדי להבטיח את מימוש זכות היסוד להצבעה גם למי שאינו יכול להגיע לקלפי הרגילה.

שמירה על טוהר הבחירות בסיוע פיזי

ההצבעה של בוחרים הזקוקים לסיוע פיזי כפופה להוראות דין ונהלים קפדניים, שנועדו להבטיח את טוהר הבחירות.

מתוך ויקיפדיה

טוהר הבחירות ומעטפות כפולות

מהן מעטפות כפולות?

מעטפות כפולות הן מנגנון המיועד לקלפיות מיוחדות, שבו מעטפת ההצבעה הפנימית והאנונימית מוכנסת לתוך מעטפת חיצונית הנושאת את פרטי הזיהוי של הבוחר. לאחר שוועדת הבחירות המרכזית מאמתת שהאזרח לא הצביע בקלפי המקורית שלו, המעטפה הפנימית מופרדת מהחיצונית ומועברת לספירה כדי לשמור על סודיות ההצבעה ולמנוע הצבעה כפולה.

1

אימות וקיומה של חשאיות

המעטפות החיצוניות מועברות לוועדת הבחירות המרכזית ונבדקות מול פנקס הבוחרים למניעת הצבעה כפולה. רק לאחר האימות, המעטפה הפנימית מופרדת ונספרת בעילום שם מלא.

2

אתגרים עתידיים

המעטפות הכפולות מהוות כ-5.5% מסך הקולות (חיילים, מאושפזים, מוגבלי ניידות). הדיון האזרחי מתמקד באיזון בין יעילות וטכנולוגיה לבין שמירה קפדנית על אמון הציבור ואי-זיוף.

3

הצבעת אזרחים מחוץ לישראל ו"טיסות בחירות"

מדיניות ההצבעה מחו"ל (הדין הקיים)

- מדינת ישראל אינה מאפשרת הצבעה בקלפיות בחו"ל לאזרחים פרטיים, למעט נציגים רשמיים של המדינה.
- לקראת בחירות מתארגנות לעיתים יוזמות אזרחיות או מפלגתיות לארגון "טיסות מיוחדות" להבאת מצביעים מחו"ל.

יוזמות "טיסות מיוחדות" להבאת מצביעים

- התארגנויות של מפלגות או גופים אזרחיים למתן מימון/סבסוד טיסות לאזרחים השוהים בחו"ל כדי שיגיעו להצביע בישראל מעלות דילמות אתיות, חוקיות ואזרחיות:
- **חוקיות ואתיקה:** שאלת חוקיות המימון (חוק מימון מפלגות) וחשש מהשפעה בלתי הוגנת או שוחד בחירות.
- **השפעה על עיצוב המדינה:** התנגשות בין הרצון להעלות את אחוז ההצבעה לבין הוגנות כלפי אזרחים המערבים במרקם החיים המקומי.

הצבעת אזרחים מחוץ לישראל ו"טיסות בחירות"

**האם יש לאפשר לאזרחי ישראל המתגוררים
בחו"ל להצביע בבחירות לכנסת ממקום
מושבם, או שמא יש להותיר את חובת
ההצבעה בגבולות המדינה בלבד?**

תהליך הרכבת הממשלה

שלבי הקמת/כינון הממשלה בישראל

1 תוצאות הבחירות

בד"כ על פי השיטה היחסית, אף מפלגה בישראל מעולם לא השיגה 61 מנדטים.

2 התייעצויות הנשיא

הנשיא נועץ עם הסיעות ומטיל את מלאכת הרכבת הממשלה על המפלגה בעלת הסיכוי הגבוה להרכיב ממשלה.

3 משא ומתן

חתימת הסכמים קואליציוניים, חלוקת תפקידי שרים וקביעת קווי יסוד

4 הבעת אמון

הצגת הממשלה בכנסת וקבלת תמיכה של רוב חברי הכנסת לפחות 61 חכים.

הידעת?

המפלגה שהשיגה את מספר המנדטים הגדול ביותר הייתה רשימת המערך לכנסת שזכתה בבחירות 1969 ל56 מנדטים

משימת למידה לתלמיד

ניתוח מושגים

הסבירו כיצד עקרון שלטון העם
ושיטת הבחירות היחסית באים
לידי ביטוי בתהליך הרכבת
הקואליציה בישראל.